

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна одного примірника 2 ф.)	
На місяць у таборі . . .	20 ф.
„ „ поза табором . . .	30 „
„ півроку в таборі 1 м.	20 ф.
„ „ поза табор. 1 „	80 „
„ рік у таборі . . .	2 „ —
„ „ поза табором 3 „	— „

А Д Р Е С А:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

Заклик до товаришів!

З кожним днем міжнародня, а також і внутрішня політика обновленої Росії прибирає все новий і новий характер, чим раз корисніший для народніх мас, а для нас Українців у першій мірі. За яких дві неділі українська справа зросла до таких кольосальних розмірів, яких раніш ми, Українці, й уявити собі не могли. З цяцки, як казало старе російське правительство, зробила ся українська справа поважним питанням для нового уряду—й його мусять поставити на дневний порядок поруч із найголовнішими політичними питаннями, які незабаром будуть розбирати на Установчих Зборах у Петербурзі.

Та не тільки в Росії, а й по інших державах українська справа прибрала поважний характер; вона вимагає як найскоршого розв'язання, та такого, щоби українському народові повернути що найменше всі права, які належать йому після Переяславської умови з 1654 р., се б то, щоби він став державним народом на рівні з московським.

Та в такім важнім часі, коли наша справа має рішати ся в Петербурзі, не сміє забракнути там і нашого голосу, голосу полонених Українців.

Самі ми там бути не можемо, але ж ми дамо за себе голос представникові С. В. У. д. Скорописові. Він за нас говорить ме.

Ми не можемо мати ні крихти сумніву, що він у Петербурзі буде завзято боронити наші інтереси!

Ми самі твердо вірили в осягненне змагань українського народу, і ця віра нас не завела, бо ж уже в недалекій будучині вона покращає. Ми вірили, що прийде кінець царському панованню, і наша віра нас не завела й тут. І треба сказати, що ніколи не було в нас стільки віри в наші сили, як тепер!

По тім, що стало ся, коли між нами Українцями є ще такі, котрі не переконані, або не вірять, як ми, то тепер мусять переконатися й повірити! Будьмо громадянами, товариші, використаймо сей час для себе як найкраще, використаймо його так, як використували б на нашому місці другі поневолені нації.

Невже між нами найдуть ся ще такі, котрі не зрозуміють ваги менту? Ні, не повинно бути.. Всі, як один, мусимо зрозуміти й причинити ся хоч чимнебудь до визволення нашого поневоленого народу, щоби ті, котрі там на Україні борють ся, не зробили нам ніякого закиду, щоби ми сміло могли сказати їм: „Ми сповнили свій горожанський обовязок, як змогли!“

А від нас багато не вимагає ся. Не вимагає ся віддати життє, або свободу, як віддало багато наших братів підчас перевороту в Росії.

Від нас вимагає ся тільки підперти наших відпоручників до Установчих зборів у Петербурзі, упновноважити їх мандат своїми підписами. Тільки всього. Яка нікчемна жертва! А вагу буде мати велику при заступстві наших інтересів нашими відпоручниками! Се мусять зрозуміти всі Українці, передівсім свідомі, без розбору, чи вони належать до нашого табору, чи до иньшого.

Найвища інституція нашої громади, Генеральна Старшина, звертає ся з зазивом до всіх полонених Українців, і зорганізованих і незорганізованих, свідомих і несвідомих, щоби виповнили свій горожанський обовязок і дали свої підписи без вагання. За неграмотних розписуйтесь, грамотні!

Віriamo, що наша просвітна робота в таборі не загинула, і ті, котрі хоч не довгий час користали з нашої праці, тепер стануть нам до помочі в сій важній роботі. Товариші, котрі належать до якоїнебудь організації, постарайтесь пояснити тим, котрі боять ся, давати свої підписи, що бояти ся нема чого, бо вже ж не стало тих, кого ми до сеї пори бояли ся! Один спомин тільки лишив ся після тих, кого ми так бояли ся! Ми тепер усі вільні, й без жадного

страху можемо як один сказати, чого нам треба! Створімо кріпку сімю, станьмо один за всіх і всі за одного.

Нехай не буде між нами такого, котрий не бажав би добра собі й своему народові, нехай не буде між нами ні одного зрадника народньої справи!

Памятайте, що того, котрий не дасть підпису, не прийме в свої обійми сімья будучого

вільного українського народу. Нехай же тисячі й тисячі нас своїми підписами засвідчать, що хочуть волі собі й своєму Красві!

Голос народу—голос Божий!
Спішіть же з підписами!

За «Генеральну Старшину»:

Голова табору Яків Тарасовський
Секретар Ол. Крижановський

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ.

Справа миру.

Знову забалакали про мир, і цим разом голосніше, як перше. Голосніше тому, що тепер забалакав і народ. Устами своїх заступників, або таки просто народи різних держав почали домагати ся заведення миру. Домагаєть ся цього Росія, домагаєть ся Німеччина, домагаєть ся Австрія, Угорщина, Італія, Америка і т. д. Що правда—офіційна Америка, тоб-то американський уряд лагодить ся до війни з Німеччиною, але народ американський сам війни не хоче. Ось що кажуть американські соціалні демократи:

„Звичайним розпорядком президент нашого краю зірвав дипломатичні зносини з Німеччиною й хоче замотати американський народ у божевільну війну, яку веде Европа. Нечайно, і без згоди народу завзиваєть ся американських робітників, щоби вони йшли туди, де смерть і погибель, та щоби вони кровю тисячів збільшали криваві ріки Європи. Американське робітництво противне війні поміж націями, бо війна—це поворот до варварства (дикости). Німецька війна підводними човнами безоглядна, але війна, загальною сказати, все безоглядна. Однаковий спосіб уживають обі воюючі сторони. Війна—це вершок усякої беззаконности, і смішно говорити про законні, чи про незаконні способи ведення війни. Німецька війна підводними човнами не загрожує ні американській землі, ні незалежности Америки, ні її національній гідности та чести. Війна не звертаєть ся проти американського народу, але звертаєть ся вона тільки проти класи галапасів-неробів, які мають величезні доходи з виробу смертоносних пушок та з продажі харчів по великих цінах для воюючих народів. Робітники Сполучених Держав Америки не мають причини й охоти проливати своєї крові задля галапасів-неробів, щоби тим способом тільки збільшувати їх маєтки. Робітники Америки не дозволять президентові, щоби він гнав їх на заріз їхнім європейським братам!“

Так каже американське робітництво,—але миру треба скоріше сподівати ся зі сходу, ніж із заходу. Вже німецький канцлер сказав, що добре було б, щоби теперішня революційна Росія подала руку до миру. І ось зараз очі всіх народів пильно звернені на Росію. Всі уважно дослухають ся вісток, які приходять із Росії. А в Росії йде тепер боротьба поміж двома сторонами, і кожна з них стараєть ся мати вплив на події в Росії. Посідачі великих земельних посіlostей і фабрик, із Родзянком і Мілюковим на чолі, бажать, щоби війна продовжувала ся, а робітництво й селянство під проводом Керенського і Чхеїдзе стоять за мир. Недавно Чхеїдзе в імені російської соціалдемократії звертав ся до соціалдемократії Німеччини з пропозицією, підняти в Німеччині справу миру. На це німецька соціалдемократія відповіла так:

„Російська соціалдемократія передала німецькій соціалдемократії заяву, в якій висказує надію, що німецьке робітництво буде дбати через своїх заступників, щоби ніхто не встравав у справу російської революції. На цю заяву годить ся цілком німецька соціалдемократія. Вона вже на останньому засіданню парламенту виступала згідно з духом заяви російських соціалістів. Німецька соціалдемократія поздоровляє російську соціалдемократію на шляху до волі

й висказує бажання, щоби політичний поступ Росії причинив ся до заведення миру в цілмі світі“.

Але це тільки голоси окремих партій, головню соціалістичних, вони може не такі впливові. Та ось велику маніфестацію за миром уладив 31. березня с. р. угорський парламент. На запит угорської опозиційної партії, яке становище займе угорське правительство супроти російської революції, правительство відповіло устами міністра Телеского так:

„Хоч у монархії не найдеть ся нікого, що хотів би встрявати у внутрішні справи Росії, то ми бажали б мати діло з таким правительством, яке тішило ся б довіррем цілої Росії. З цим правительством бажали б ми завести мир, який забезпечував би волю і мирний розвиток Росії“.

Цю заяву міністра ввесь парламент приймив гарячими оплесками. З черги виступали бесідники різних партій. Всі вони вітали перемогу демократії над царизмом і висказували надію, що ця перемога поможе справі миру.

Та найважкішим голосом у справі миру, як кажуть політики, треба вважати інтервю (розмова) австрійського міністра заграничних справ графа Черніна з головним редактором наліворядової австрійської часописі „Фримденблят“. Голос цей тому важкий, що його подав австрійський міністер зараз по заяві німецького канцлера. Австрійський міністер сказав ясно й недвозначно, що осередні держави в кожному часі готові мирити ся. „Австрія не вела,“—казав Чернін—„заборчої війни, а тільки оборонну, і метою її було запевненне вільного й мирного розвитку монархії. Коли вона одержить від своїх противників запоруку, що Австрія мати змогу далі розвивати ся, то вона годить ся в кожную хвилину пересправляти про чесний мир для неї й для її противників. Австрія заняла великі території своїх противників, і вони навпаки заняли австрійські краї. Основою для миру може бути добра воля. І добру волю треба виявити згодою на мирову конференцію. Для тих, що хочуть вести війну далі, зібранне конференції не означає ніякої зміни. Бо підчас нарад конференції може бій на фронтах йти далі. Той, хто хоче справді мирити ся, мусить балакати і мусить пересправляти. Коли б навіть на мировій конференції не прийшло до згоди, то жадна сторона не потерпить на тім, бо війна продовжуєть ся далі“.

Чи ця заява австрійського міністра послужить справі миру, трудно поки що напевно сказати.

Але ж головна думка її ясна—хто справді хоче мира, хай простягне руку до нього!

Українські маніфестації.

Французька часопись „Temps“ повідомляє, що дня 4. квітня с. р. відбула ся в Петербурзі перед Казанським собором велика українська маніфестація, в якій брали участь і иньші „інородці“ Росії. Тисячі маніфестантів переходили вулицями Петербурга, несучи на плечах таблиці з написами: „Хай живе українська республіка“!.

Подібні, хоч може не такі великі, маніфестації відбули ся вже давніше в Києві. Про них читаємо в дописях із Стокгольму у „Vossische Zeitung“.

Почали ся вони безпосередно по випускненню з Лукіанівської тюрми політичних злочинців. Уладжували їх українські студенти університету, політехніки і комерційного інститута. Насамперед спалено публично портрети царя й наслідника престолола, опісля ж, співаючи українські пісні, студенти враз із товпою, яка прилучила ся до них, потягли вулицями на Хрещатик. Перед пам'ятником Столипіна (який саме вже знищено) виголошено кілька гарячих промов, в яких домагано ся повної автономії України.

Підчас походу гучно розлягали ся оклики: „Геть із московським ярмом!“

Українські часописи,

які заборонено підчас війни, почали, як доходить відомости зі Стокгольму, виходити знов.

Офіцери з України домагають ся автономії України.

Петербурзька агенція доносить із дня 31. березня ось що. Збори офіцерів із України прийняли в Києві резолюцію, щоб усі українські краї злилися в одно ціле й злучили ся з Росією на федеративних основах (з повною волею для України; це була б спілка, як злучені Держави Америки).

Відозва „Українського бюро“ в Швейцарії до Мілюкова.

„Українське бюро“ в Швейцарії вислало міністрові Мілюкову в Петербурзі письмо з заявами симпатії для нової Росії від Українців. В тій відозві підноситься ся між иньшим, що ні один нарід не перетерпів від царського правління так багато, як Українці.

Російські царі потоптали права України, мимо присяги зломали Переяславську умову й з автономної країни, яка злучила ся з Московією як вільна з вільною, зробили звичайну провінцію, та ще й відібрали їй усі національні права. На руїнах старого режиму сподівається ся „Українське Бюро в Швейцарії“ бачити з Росії федеративну республіку, у якій свободна Україна займала би як рівна з рівною належне їй місце.

Удержавлення царських дібр.

„Daily Telegraph“ подає із Петербурга, що провізоричний уряд видав минулої п'ятниці маніфест, на основі якого заявляє, що всі домени (царські добра) касують ся на власність держави. Оцей розпорядок нового уряду розв'язує по трохі аграрне питання Росії й певне знекає велику симпатію в селянства.

Гр. Шептицький у Петербурзі.

Петербурзька телеграфічна агенція доносить, що до Петербурга приїхав уже визволений митрополит граф Шептицький, якому провізоричний уряд дозволив вернути до Галичини.

Націоналізація нашого життя.

II.

Являючись так сказати б реформаторами нашого національного життя, ми свідомі того, що наша робота буде нелегка. Ми знаємо, що нам прийдесть ся поборювати пересуди — головню по селах, звички — це вже по городах, а то й вести боротьбу з принципіальними ворогами наших змагань — із т. зв. напівінтелігентною верствою нашого громадянства й із обмосковленими земляками. Але ж бо й тому то в цій боротьбі ми мусимо йти послідовно наперед, мусимо крок за кроком переводити свої думки в життя, переводити їх із плану.

Час, який нам прийдесть ся пережити по війні, буде дуже цікавий, але ж бо ми ні трохи не помилились, коли вискажемо отверто свій погляд, що він буде часом піднесення російського націоналізму! Він уже перед війною справляв над українством свої орґії, глумив ся над нами й поборював нас усякими засобами, головню ж чорносотенними. По війні цей останній засіб може щезне, — незвичайно ж буде в вільній Росії воювати такими засобами, — але ж за те виринуть инчі засоби, може більш куртурні, та боротьба буде тим тяжча. Тяжча власне тому, що на зверх це будуть засоби культурні!

Уже й тепер у нас наші земляки, які лишили ся у Рідному Краї, мусять рухнути ся, му-

з цієї нагоди часопис „Реч“ хвалить уряд, що поповнив кривду, яку заподіяв митрополитові давній царський уряд. І ми тішимо ся з тої нагоди, бо думаємо, що гр. Шептицький дуже потрібний тепер у Галичині, коли на днешньому порядку стоїть відокремлення Галичини.

Випускають заставників.

Бюро Райтера доносить із Петербурга, що тимчасовий уряд розказав випустити на волю заставників, яких Росіяни забрали підчас своїх наступів у ріжних ворожих краях. Число їх налічується до 500. Російський уряд уважає за несправедливу річ держати в тюрмі людей, одиноким гріхом яких є те, що вони були вірними своїй державі.

Будучність Фінляндії.

Вже маніфестом із 21. березня новий російський уряд запезпечив Фінляндії всі її автономні права. На 4. квітня скликають уже фінляндський сейм, який має вирішити, яка має бути державна форма правління Фінляндії, які мають бути її відносини до Росії й т. д. Крім того новий сейм мати має законодавчу силу для Фінляндії, а політичні злочинці, навіть ті, що підчас війни библи ся в вімецькому війську проти Росії, як доносить копенгагенська часопись „Politiken“ — всі вони мають дістати цілковиту амнестію. Як бачимо, будучність Фінляндії складається гарно.

Відозва провізоричного правительства до Поляків.

Російське провізоричне правительство звернуло ся до Поляків із особною відозвою, в якій обіцяє їм самостійну Польщу, зложену із країв, найбільше населення яких балакає по польськи. Форму правління має собі виробити сам польський нарід на своему Установчому Зібранню. Тільки ж „нова свободна польська держава“ має бути звязана з „новою свобідною Росією“ спільним військом.

Ця відозва зложена дуже зручно, облічена на те, щоб зискати симпатію Поляків, які, як відомо, дістали своє королівство актом з дня 5. листопада 1916. року від осередніх держав. Поляки певне тепер будуть держати ся політики — хто більше дасть.

Зі Стокгольму приходять відомости, що польські члени державної Думи й державної Ради виїшли вже з обох інституцій, бо Полякам нове правительство обіцяло самостійність, а разом із нею самостійний польський сейм — то так до російської Думи вони, мовляв, уже не належать...

Пробила година.

Цілому російському народові, в тому числі й нам, Українцям, російська революція принесла давно бажаний кінець — кінець визволення від царату.

Не можна сказати, що останні події в Росії були несподівані. Революція назривала з кож-

ним днем, а положення держави через самодержавну управу стало так тяжке, що кінець-кінцем зневірений нарід рішуче підняв свій голос гніву, і протягом кількох днів стара варварська, ерархічна Росія — перетворила ся в нову державу.

Цю вістку ми, полонені Українці, котрі за святій свій обов'язок мали лишень одну мету: визволення від пановання чужих і жити власним життям, ми прийняли її з незвичайною радістю.

Свідомі того, що можливість визволення може прийти тільки тоді, коли на місце царату стане нарід, ми з хвилиною уступлення царя та з приходом тимчасового правительства набрали нової надії, що наше питання розв'яжуть ся щасливо.

Пробила година. Пробила голосно на цілий світ.

Пробила так гучно, що багато сонних, байдужних нараз прокинули ся від соромного сну. І накінець пробила вона так могутно, закликаючи всіх стати до боротьби, що найбездрушніші не можуть спокійно дивити ся на народню драму, яку за нашу будуччину відіграють наші діти, жінки, брати!

Чи можемо й ми тут, далеко від тих, що за волю нашу проливають кров, сидіти байдужно й не спричинити ся хоч чимнебудь до тієї боротьби? Чи маємо ми право, навчені протягом десятків років тяжким і гірким життям, віднести ся до цієї хвилини спокійно?

Чи можемо ми, свідомі своїх інтересів, знаючи як-так способи боротьби, маючи трохи досвіду організаційного життя, чи можемо ми не скористувати ся правом, якого ми не позбавлені? Ні, й тисячу разів ні!

За проголоснення такої хвилини нам ніколи не простять. Не простять нам наші діти, не простять історія, не простять ціле людство!

Ми цим би запятували свій нарід на тисячі років соромно, брудною й гідкою плямою!

Два роки тут у полоні ми жили політичним життям. До кожної політичної прояви ми виявляли певне своє становище, маючи політичну опору в „Союзі Визволення України“, котрий заступав нас перед цілим світом.

І тепер події в Росії, яких ми очікували з дня на день, приневолюють нас негайно зайняти до них своє становище, тим більш, що й офіційне право на це добив ся той же „Союз Визволення України“.

Президент „Союзу Визволення України“, добродій Скоропис-Іолихувський, котрий два роки був у нас провідником полонених і заступав українську справу за кордоном, тепер виїде заступати її в Петербурзі!

Відіжджає від нас полонених, везе наш голос, нашу волю, яку ми давно виказали й викажемо ще раз у Петербурзі, де має рішати ся доля всіх народів Росії.

Уповноважнюючи президента „Союзу Визволення України“, заступати наші інтереси, ми не можемо опирати ся тільки на наших почуттях, на наших бажаннях, а мусимо заручити нашого представника документами, які би припустили числити ся з тисячами голосів наших полонених.

сять повести боротьбу з тими засобами, щоб безслідно не прошуміла над Україною буря загально-російської революції. Ми ж, як вернемо, то вже попадемо в течію, ще завзятіше, як нові робітники, повні захвату й віри в наші сили, поведемо справу націоналізації нашого життя нестримно вперед.

Вже тепер ми мусимо бути на це приготівані, що націоналізацію ми мусимо повести рівночасно на всіх полях нашого життя, починаючи від найнижчого його щабля — аж до вершка. Поминаючи хоч один щаблик із драбини цього нашого життя, чи з байдужності, чи з неогляду — ми сильно прогрішимо ся. Бо ж ми не сміємо забувати, що ми не Поляки, ні Фінляндці, ні навіть хоч би Грузини, чи Вірмени, які до цього часу жили своїм окремим національним життям, мали свої національні політичні партії, мали свою національну сімю, цілий світ знав про них як про окремий народ! Їм тепер треба тільки поповнити те, чого в них не доставало — а не доставало в них не дуже те багато до повноти національного життя. А ми? Ми ж здебільшого поповняли ряди російських партій, старали ся виховувати дитий по російськи, нас уважали після внодоби й потреби раз хоч і не чистими, хоч не „великими“, та все таки „Росами“, то знов „інородцями“. На національне життя якогось народу складається ся не виключно тільки те, якою мовою хто говорить, не виключно тільки те, що хтось мав і має свою історію, не виключно тільки те, що хтось має свої окремі звичаї і т. д. — а все до купи, сума цього всього, сума, яка дає нам право

відчувати себе як щось окреме, це ті всі щаблі, без яких нема драбини! І яка ж це буде драбина, як ми вставимо в неї тільки деякі щаблі, не всі? Це буде не драбина, а щось таке, для чого й назви нема, каліч якась, більш нічого. От така каліч виїшла б із реформи національного життя, як би ми не ціле його обхопили, а тільки дещо. Каліч, покруччя — а не щось ціле, здорове. А що час на часі не стоїть — треба брати ся за все!

Що ми ціле своє політичне життя мусимо націоналізувати — це певне. Навіть коли б ця війна покінчила ся для нас так, що супроти українства лишило ся б усе по старому — розуміється ся, що по тому, що тепер склало ся, коли царизм упав, у це вже повірити тяжко, але можливо, що як російські ліберали захоплять у свої руки власть, то може пробувати муть „задня цілості Росії“ — проводити думку, що ніякого українства нема — коли б, скажемо, ця війна покінчила ся для українства погано, ми не сміємо поступити ся ні на крок від своїх домагань. Ми настоювати мемо на тому, щоб ціле публічне життя на Україні було українське: щоб скрізь по урядах наша мова була урядова, щоб ціле шкільництво від найнижчих шкіл до найвищих було українське і т. д.

Само собою, що ми по своїм політичним переконанням будемо входити в українські національні партії, які були до війни, або які створили ся в часах революції. І так хто з переконання соціальної демократії — так він увійде в склад української соціальної демократії, яка має за собою гарну історію, багато зробила

У нашому становищі ми маємо тільки один спосіб підняти свій голос—на письмі!

Кожний із нас повинен дати свій голос, підписавши уповноваження. Не сміє знайти ся поміж нами ні один, щоб не підписав його, а цим самим не виказав своєї волі, свого бажання.

Надійшла велика історична хвиля. В цю хвилю треба рішучої діяльності, не лише в тих, хто zostав ся дома, але так само потрібна вона й у нас. Наші кроки, наша діяльність через „Союз Визволення України“ повинна в певній мірі спричинити ся до волі України.

Наші заходи, наслідки ми їх цілком зрозуміємо—можуть рішити долю України, рішити долю нашого народу, й тоді нам не кине ніхто гіркого докору, що ми проспали цю велику хвилю!

Пробила година для народу, пробила раз, і більше не повторить ся. В цю велику годину підняли ся Фіни, Грузини, Естонці, Лаліши, Татари, підняли ся всі, що їм не сила вже було тягнути ярмо російського царату!

Не вже й ми, трицятимільоновий народ, не подамо свій голос за нашу будучину, за нашу знищену неньку Україну?

РІЖНІ ВІСТІ.

„С О Ю З Н И К И“.

Приходить ся ще раз застановити ся над цікавим питанням, як дивлять ся французькі та англійські правительства на Росію. Ми не раз вказували своїм читачам, що наші „щирі“ союзники бачать у Росії та в її народах лише слухняну сліпу зброю за допомогою, якою вони можуть найліпше досягнути свої розбишацькі та егоїстичні цілі.

До їх послуг стало російське правительство, яке продавало життя та добробут свого народу за французьке й англійське золото.

Можна було сподівати ся, що тепер, коли народи Росії скинули зі себе ярмо царизму, союзники перестануть дивити ся на російські народи, як дивили ся давніше.

Але очевидно, що ні англійським, ні французьким капіталістам не ходить про волю народів.

Вони бажать і надалі руками російських салдатів загрівати жар із вогню.

Це яскраво підкреслює останній розпорядок французького правительства.

По донесенню із Берна від 29. березня французьке правительство припинило революційну російську часопис „Начало“ (її видавав гурток російських емігрантів). Причиною цього подають те, що часопис останніми днями вітала на своїх сторінках ті частини російської революції, що борють ся за широкі демократичні права (себ то робітництво та революційне військо) та бажали їм як найскорше досягнути свою мету: кінчене повалення царизму та спинення кривавої війни. Одночасно доносять, що французьке та англійське правительства постановили не пускати до Росії тих політичних емігрантів, котрі агітують проти війни.

Очевидно „щирі“ союзники думать, що

російське робітництво та військо лили свою кров на вулицях міст лише для того, щоб їм браття й на далі бороли ся за чужі їм інтереси. Ми думать, що революційний народ побачить тепер своїх союзників у дійснім світі та зуміє по справедливості оцінити їхню „щирість“.

УКРАЇНСЬКІ САЛДАТИ ОБЕРІГАЮТЬ ПАМ'ЯТНИК ШЕВЧЕНКА В ВИННИКАХ КОЛО ЛЬВОВА.

Під сим заголовком пише „Вільне Слово“ в ч. 22: „У Винниках коло Львова відслонено осінню 1913. р. пам'ятник у честь Т. Шевченка. Коли надійшла війна з Росією, винницькі громадяни побоювали ся про цілість пам'ятника, знаючи страшну ненависть російських властей до всього, що українське. На щастя пам'ятник лишив ся ненарушений: заопікували ся ним українські салдати, оберігаючи його від знищення. Українські салдати, котрих російське правительство пігнало нищити національний дорібок галицьких братів, пересиджували залюбки біля пам'ятника, украшували його китицями цвітів і зі слюзами в очах слухали оповідання про волю українського народу в Галичині й на Буковині. І тільки своїм українським братам мають винницькі громадяни завдячити, що Шевченків пам'ятник zostав ся незнищений.“

Війна з Америкою.

Хоч Америка зірвала дипломатичні зносини з Німеччиною задля війни підводними човнами, до сього часу рішучого виступу з боку Америки не було. Аж тільки цими останніми днями скликано конгрес, на якому Вільзон мав промову, й там висловив думку за війною. Досі надійшли відомости, що сенат ухвалив 82 голосами проти 6 воєнний стан із Німеччиною, а репрезентативна палата подала 373 голоси за війною проти 50.

Але це ще не є, як сам Вільзон каже, за виповідженне війни.

МИТРОПОЛИТ МІСТА МОСКВИ видав протанглійську відозву ось якого змісту:

„Горожани! Англійці загарили наше золото—гроші. Ваші вклади і ощадності Ви повинні негайно повиймати із банків і товариств ощадности.“

Ваш край Німці кинули, але за те до нас прийшли Англійці. Геть з тими негідниками!

Англійці своїм золотом убивають наших невинних братів в накинутій ними (Англійцями), нам війні.“

В англійським посольстві поховали ся колишні міністри-зрадники, всьєке золото й багатство теж там переховано. Зрадників повинні ми поставити перед народній суд, а майно їх повернути народів!“

Підпис митрополита міста Москви.

для робітництва й в другій Думі мала своє представництво. Інші соціалісти шукати муть своїх партій соціалістичних—але ж українських. Ось є ж на Україні українська партія соціалістів-революціонерів. Туди примкнуть прихильники сільських робітників і загалом дрібного бідного селянства. Не підійде жкому ні ця, ні друга соціалістична партія—так нехай заснує собі ще яку иньчу—тільки ж вона мусить бути українська. Подобаєть ся кому партія трудящих своєю програмою—хай засновує, але ж вона мусить бути приспособлена до потреб України й мусить бути українська. Несоціалісти можуть увиходити в несоціалістичні українські партії, от хоч би в радикально-демократичну. Ця партія поступова, дуже зближена до соціалістичних партій своєю програмою й теж має за собою й історію, й заслуги. Адаже ж у часах волі, в виборах до першої й другої Думи ця партія брала визначну участь, улаждала віча, ширила між українським суспільством думку про автономію України—та й налічувала в обох Думах кількох послів, що входили в склад думської „Української Громади“. Хто знає, які ще партії виринуть зараз на Україні, може їх повстане багатько, й кожному з нас буде спромога підняти собі таку, яка своєю програмою буде найбільш підходити до його поглядів. От н. пр. консервативної, панської партії з національним українським обличчям у нас на Україні до війни, Богу дякувати, не було. Але ж може таки хто найдеть ся, що схоже таку партію створити. Вольному воля! Ми з нею будемо бороти ся, але найважливіше для

нас усіх, щоб ті всі партії були українські по своїй формі й по своїй змістові, значить: щоб уживали української мови в себе й працювали для України. Приступати тепер до иньчих, неукраїнських партій політичних—ми вважаємо мемо просто злочином, самі цього робити не будемо й будемо всіми силами вести агітацію, щоб жаден Українець цього не робив!

Ми добре знаємо, що з цього боку нас жде велика боротьба. Жде вона передусім тих, що визнають себе українськими соціал-демократами або загалом соціалістами. На Україні вже здавна працюють російські соціалісти між робітництвом; вони здобули собі по традиції певні права й не так скоро покинуть своє впливові становище між робітництвом. Це буде для українських соціалістів тим іще важче, що перед війною українські соціалістичні партії розбито, передовики мусіли покинути Україну, російські ж товариші лишили ся на місці й певне й зараз не дармують... Але ж це ніщо. Невсипуючо працюємо наші національно свідомі соціалісти мусять увесь робітничий рух на Україні захопити в свої руки й сказати російським своїм товаришам, що нехай або самі ввійдуть у склад українських соціалістичних партій, або нехай обмежать свою роботу на тих робітників, що почувать себе Москалями, або просто нехай перенесуть ся до Росії. В політичному житті ніякого пардону немає. В кого сила, той її мусить використати для себе тим більш, що тут справа ясна й цілком справедлива!

ВІЙНА.

ФРАНЦУЗЬКО-БЕЛЬГІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

За останніх кілька днів відбували ся бої в тих місцях, які Німці добровільно покинули: між Ара і Есн. Між иньшим 3. квітня с. р. Англійці недалеко міста Ст. Квентену приготували велику стежну операцію, але-ж вона їм не вдала ся. Німці напади відперли, забрали 300 Англійців у полон, але-ж їх майже до ноги повистрілювали англійські скоростріли так, що тільки 60 живими попало в полон.

Так само вдало ся Німцям 5. квітня провести проти Французів свій воєнний план недалеко города Раймсу.

Французи потерпіли невдачу, Німці забрали 800 Французів у полон.

РОСІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

На цьому фронті були безнастанно перестрілки; із цікавих подій зазначимо успіхи німецько-австрійських військ над середнім Стоходом. Вони здобули 4. квітня мостовий причілок коло Тоболя, Росіяни мусіли перейти на правий беріг Стоходу. Німці забрали тоді в полон 9500 салдатів, 130 офіцерів і здобули 15 пушок. Зрештою цікаві бої відбували ся на тому фронті коло Чепелів у Галичині (5. квітня), з обох боків залізничі Золочів-Тернопіль, над Золотою Липою й Бистрицею Солотвинською (3. квітня).

РУМУНСЬКИЙ ФРОНТ.

Над річкою Серетом, коло гор. Гарляска, німецькі стежні відділи вдерли ся до російських окопів і повернули назад із 30 полоненими і двома бомбокидами.

МАКЕДОНСЬКИЙ ФРОНТ.

Незначні бої йшли на північ від гор. Монастиря. Дня 5. квітня сполучені німецько-болгарські війська відібрали Французам покинені ними перед кількома днями свої окопи.

Хроніка таборового життя.

— Генеральна Рада. У вівторок, 3. квітня відбуло ся надзвичайне засідання Генеральної Ради з приводу листа, який одержала Генеральна Старшина від президента Союзу Визволення України. Засідання відбувало ся в великій салі. Зійшла ся велика скількість людей, щоб почувти наради над справою, яка незвичайно зацікавила цілу нашу громаду.

Засідання відкрито о 1/8. години вечером.

Голова табору, т. Тарасовський, відчитав лист від президента, в яким останній, звертаючись до громади нашого табору, повідомляв про ті великі зміни, які стали ся в Росії—завдяки революції: самодержавія не стало, тимчасове російське правительство зарядило, що від тепер кожний громадянин хочби він і в війську був, має право брати участь у політичнім життю.

Зрештою така сама боротьба жде й усі иньчі українські партії. Всі вони зводити муть бій із тими, що схоцуть на Україні прищиплювати—Росію!

І не тільки за націоналізацію політичного життя жде нас боротьба, але й в усіх практичних наших виступах. Заки ми скріпимо ся, заки станемо на свої власні ноги, нам треба буде якийсь іще час виходити в різні компроміси з тими, що досі мали в своїх руках політичне життя, н. пр. при виборах! Ніхто з нас не сміє від них відтягати ся, кожний із нас мусить при виборах, куди б то не було, вносити національного духа, всюди ми мусимо мати своїх людей національно свідомих. Коли б ми н. пр. бачили, що ми ще заслабі, але що все таки наші голоси можуть мати деякий вплив, то наш обовязок приневольовати противників лічити ся з нами, ми мусимо заставляти їх увиходити з нами в компроміси, а тоді мусимо ставити до них домагання, щоб вони за те, що дістануть наші голоси, піддержували наші національні інтереси. При цьому всьому ми самі не сміємо спускати з очей, що це все робить ся тільки на якийсь час, що ми мусимо роботою довести до того, щоб наші противники з часом найшли ся в такому становищі супроти нас, як ми находили ся супроти них, або ще краще, щоб їх зовсім таки вже не стало, щоб переконали ся, що за нами правда й щоб вони працювали разом із нами.

Василь Вернивола.

(Далі буде).

Дальше президент, повідомлюючи про те, що Союз Визволення України постановив вислати його для переговорів із новим московським правительством про права українського народу, просив і нашу громаду дати йому уповноваження в її імені домагатися від московського правительства повернення наших старих прав і вольностей, потоптаних царями, яких звалило теперішнє правительство.

Засідання гучними оплесками вітало пропозицію президента.

Із членів Ради виголосили промови т. С—ів, т. П—к, котрі зазначували вагу цього моменту, і прохали всіх членів Ради приложити як найбільше сили до того, щоби повідомити всіх громадян-Українців, котрі належать до нашого табору, про цей важний момент і дати їм можливість подати й свій голос у справі домагань прав і вольностей для українського народу.

Генеральна Рада одногласно ухвалила дати президентові Союзу Визволення України уповноваження домагатися прав для українського народу перед московським правительством.

Дальше Генеральна Старшина пропонує віддрукований текст уповноваження. Під текстом мали би прийти підписи полонених Українців. Ген. Старш. повідомила, що цей текст буде розісланий по робітничих командах, а також і всім мужам довіряти, які на командах мали би відбирати підписи.

Тут же на засіданні члени Генеральної Ради підписали текст уповноваження.

Гімном „Ще не вмерла Україна“, закінчило ся засідання.

ПРОСВІТНА РАДА. В суботу 31. березня відбуло ся чергове засідання Просвітної Ради. Обговорював ся розклад просвітної праці в таборі на далі. Через те, що людей у таборі, вільних у день від праці, мало, Просвітна Рада постановила знести ті виклади, які відбували ся з ранку. Лишають ся на далі лише вечірні виклади. Три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу будуть виклади із методики української мови для учителів. Не траять права ходити на ці виклади й ті товариші, котрі не є учителями, але мають відповідне підготування.

КЛЮБ „ВІДРОДЖЕННЯ“. Через те, що всі члени Клубу виїхали на роботу, в неділю 1. квітня клубова старшина вирішила закрити клуб до того часу, доки члени не повернуть назад.

ГЕНЕРАЛЬНА СТАРШИНА. На останньому засіданні Генеральної Старшини обговорювала ся справа мужів довіря. Тов. Ів—ий предклав Старшині, що до сього часу є 17 мужів довіря, котрі могли би провадити працю на робітничих командах. Частина із цього числа є вже тепер на робітничих командах, друга частина могла би в скорім часі відіхати.

Один із членів Старшини, котрий є рівночасно й головою комісії задля будови пам'ятника, представив той стан, в якому знаходиться зараз справа будови пам'ятника. Опіраючись на його звіт, можна сказати, що ця справа дуже повільними кроками йшла вперед.

На закінчення голова комісії пропонує Генеральній Старшині в інтересі справи переняти її на себе. Думка не нова. Вона виникла й на засіданні Національної секції, яка до тепер займала ся справою пам'ятника, але її тоді чомусь не прийняли. Тепер Генеральна Старшина згодилась переняти на себе цю справу.

Будемо сподіватися, що мрії збудувати пам'ятник здійснять ся.

ТАБОРНЕ ВІЧЕ. В середу 4. квітня від 7. год. вечером у великій салі відбуло ся таборне віче.

Реферат про події на світі прочитав професор М—ч. Він яскраво освітлив, яку невідгуду для народу політику веде російське тимчасове правительство, котре цілковито знаходиться під впливом Англії. Тих людей, котрі стоять на сторожі народних інтересів, котрі бажають для народу мира, землі й волі, російське правительство називає шкідливими. Це воно робить тепер, поки ще молоде та зелене, а що ж далі буде, коли воно окріпне?

Але ні! Народ тепер не настільки дурний, щоби позволив цій купці лібералів верховодити над собою, коли він зумів відкараскати ся від сильнішого свого ворога—царя.

Далі професор М—ч сказав, що Америка остаточно вирішила виповісти Німеччині війну. Причиною цього є теж Англія, котра хоче цим заперевити Росію, що війна не буде програна, і заставити її далі проливати народню кров.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Сіре петербурзьке небо заволікло ся похмурими клубочками хмар. Екс-цар Микола час-від-часу визирає в вікно, й очі його проблибли порожній простір, спинають ся на довгі

лінії салдатів із рушницями, скорострілами й навіть пушками. Сумні образи роблять і настрої сумним.

Микола проймаєть ся жалем до себе, й як мученик за... за... та все одно за що, вдаєть ся в святе письмо. Муза, мешкальниця вбогих комірчин, явила ся на поклик доповідача в розкішний царський будинок і натхненем овіяла чоло, ще так недавно уквітчане короною, а тепер..... Екс-цар¹⁾ узяв перо і почав творити.

... І насташа в страні глад, риданія і скрежет зубів, кров же потече яко ріки бистрії. Тогда родиша ся дванацятиглавий змії со многим множеством рук, поглоти мя, а іже бить со мною, низвергоше з високих сідлиць і кинуше на поруганіє клопом. Народ збираєть ся у великия купи і язичи розвизаша ся і говоріша, хто яко хотіше, і ізрекоша, що хотіше, ангелов же хранителей з огненними мечами убиша і не бить кому сі великая зборица розганяти. Многия же ідоша із града во град, із села во село, і глаголаша ко народу, і проповідуваша царствіє на землі, ібо взалкана о хлібі, і хотіше призвати мир в дом свой велики множества градов і сел. Тогда уразуміша один одного і насташа в страні.....

Тут Миколину творчість перервав голос, що доніс ся зі сусідньої кімнати екс-царниці.

— Ма-ру-ся а-тра-ві-лась,

В больні-цу па-а-везлі.....

— А, чорт!—загримав Микола у двері. Пісня перервала ся.

Але муза змахнула крилами і лишила розкішний будинок.

І як гарно почало ся, так! Чорт підніс її з піснюю.

Тепер уже пропало! Муза не вернеть ся вже!

І дійсно муза вже не вернула ся.

Микола довго ще ходив по кімнаті, аж нарешті побачив, що поетичні думки поволі всувають ся, а на їх місце приходить нудна життява проза.

„Багато я пустив мандрівників із „вовчими білетами“, а от сам і не знаю, як то воно з тими „вовчими білетами“. Як би знаття, що воно коли здасть ся, був би розпитав ся, та хто ж сподівав ся! А все таки треба підготувати ся до мандрівки“.

Знову взяв ся за перо і почав записувати: насамперед у Англію, потім Франція, Італія, а там може війна закінчить ся, то в Турцію, Німеччину, і так далі. Нудно тільки одному, підібрати б гарне товариство—Ігорку б за товариша! Та може воно ще й приїде до того, заки скинчить ся війна...

На сім Микола потонув у глибокі хвилі майбутнього життя і підрахунки всіх можливих йому кандидатів на товаришів!

¹⁾ Той, що був ним колись.

Пахом.

Від товариства „Праця“.

Товариство „Праця“ звиває своїх членів, котрі працюють поза табором, щоби вони не лише самі дали свої підписи під уповноваженням д. президентові Скорописові, але й другим товаришам пояснили вагу й необхідність їх підписів.

Листи з підписами пересилати на адресу:

Ukrainisches Sekretariat,
Russenlager Rastatt.

За президію товариства, І. Соломонів.

Від національної секції.

Національна секція звертаєть ся з зазивом до своїх членів, котрі працюють поза табором, щоби вони не лише самі дали свої підписи під уповноваженням панові президентові Скорописові, але й другим товаришам пояснили вагу й необхідність їх підписів.

Листи з підписами пересилати на адресу:

Ukrainisches Sekretariat,
Russenlager Rastatt.

Президія національної секції.

Видно, що наші люди добре зрозуміли вагу підписів для нашої української справи, зрозуміли, що той, хто відмовить ся дати свій підпис, буде вважати ся за зрадника свого народу, й визволений нарід не прийме такого зрадника в свою вільну сімю.

Кожного дня надходять до секретаріату з робітничих команд листи з підписами.

За три дні зібрано 3574 підписи.

Секретаріат.

ОПОВІСТКА

від книгарні видавництва „Український Рух“.

Купуйте, поки книгарня має:

„ПАМ'ЯТКОВУ КНИЖКУ СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

— і —

КАЛЕНДАР НА 1917. р.“

В ній міститься багато творів із найкращої української літератури й різні статті по сьогочасним питанням.

Ціна одного примірника 1 м. 20 ф., в оправі 1 м. 50 ф.

Книжка містить 501 ст. друку і 103 ілюстрації.

Також книгарня дістала КАЛЕНДАР НА 1916. і 1917. рр. „РОЗВАГА“.

ПАМ'ЯТКОВА КНИЖКА

полонених Українців у Фрайштадті,

Календар НЕЗВИЧАЙНО ЦІКАВИЙ.

Ціна одного примірника 1 м. 20 ф., в оправі 1 м. 50 ф.

СПИСОК

жертв і передплат, які одержано з робітничих команд.

Від тов. Корнієнка	2 м. 20 п.
„ „ 22357 Карльєрує	1 „ — „
„ ком. 2092	1 „ — „
„ тов. 27716	1 „ — „
„ „ 25077	— „ 60 „

Lager Landau.

Ak-do Forst, Hartsteinwerk, Wachenheim.

Від тов. 14409 Прохонця	— „ 90 „
„ „ 14346 Нащупського	— „ 90 „
„ „ 18400 Соболева A-ko Hochs-	— „ 90 „
„ „ „ peier, Landau	— „ 90 „
„ „ 18379 Жогіренка	— „ 90 „
„ „ 18046 Борзівця	— „ 90 „
„ „ 18324 Пруса	— „ 90 „
„ „ 18192 Кошового A-ko Tran-	— „ 90 „
„ „ „ kenstein, Landau	— „ 90 „
„ „ 18009 Анісовця	— „ 90 „
Від тов. Якова Шлапака	— „ 30 „
„ ком. 2359, Bühl	— „ 60 „
„ „ 94 Weisweiber	— „ 20 „
„ „ Шоповала	2 „ — „
„ ком. 2334	— „ 50 „
„ тов. 7875	1 „ — „
„ ком. 1932	— „ 20 „
„ тов. 28870	— „ 30 „
„ „ 27526	— „ 30 „
„ „ 1390	— „ 30 „
„ „ 27535	— „ 30 „
„ ком. 2167	— „ 60 „
„ „ 8946	— „ 40 „
„ „ 2935	— „ 20 „
„ „ 1411	— „ 60 „
„ „ 24935	1 „ 80 „
„ „ 6933	— „ 30 „
„ „ 6937	— „ 30 „
„ „ 7472	2 „ — „
„ „ 1555	2 „ — „
„ „ 26807	— „ 30 „
„ „ полонених табору Wahn	— „ 20 „
„ тов. 6757	— „ 60 „
„ „ 7063 і 7015	— „ 30 „
„ „ 26593	— „ 25 „
„ „ 9343	— „ 30 „
„ „ „ Марченка	— „ 50 „
„ „ 6395	— „ 50 „
„ „ 1981	— „ 30 „
„ ком. 2021	— „ 60 „
„ тов. 11130	1 „ — „
„ „ 22014	— „ 60 „
„ „ 6147	— „ 50 „
„ ком. 2273	— „ 50 „
„ тов. 23504	— „ 50 „
„ „ 8754	1 „ — „
„ „ 26905	— „ 40 „
„ „ 9977	— „ 50 „
„ „ 28894	— „ 60 „
„ „ 23871	1 „ 50 „
„ „ 26568	— „ 30 „
„ ком. 3251	— „ 30 „
„ тов. 28328	1 „ — „
„ „ 9279	— „ 50 „
„ „ 23063	— „ 60 „
„ „ 4906	— „ 50 „
„ „ 15731	— „ 30 „
„ „ 22876	1 „ 20 „
„ „ Lager Wahn	1 „ 50 „
„ тов. 9626	— „ 60 „
„ „ 24086	— „ 60 „